

BEKNOPT OVERZICHT

WANNEER, HOE
EN WAAROM

DE

R. K. Coöperatie „HEUSDEN”

tot stand kwam, wat zij
gepresteerd heeft en nog
presteeren kan, hoe zij be-
streden is en wordt aange-
vallen en in hoever dit een
Heusdenssch belang kan zijn.

BEKNOPT OVERZICHT

WANNEER, HOE en WAAROM

de R.K. Coöperatie „Heusden”

tot stand kwam, wat zij gepresteerd heeft en nog
presteeren kan, hoe zij bestreden is en
wordt aangevallen en in hoever dit een
Heusdensch belang kan zijn.

't Was in den herfst van het jaar 1911, dat in ons
toenmaals klein Handboterfabriekje een biljet was aange-
plakt, bevattende eene oproeping van alle Heusdensche in-
gezelenen tot bijwoning eener vergadering, belegd met het
doel: te komen tot oprichting van eene nieuwe Astensche
Parochie voor Heusden en omgeving,

Het spreekt vanzelf dat deze oproep op loyale wijze
werd beantwoord en op den bewusten avond het café van
den Heer F. Meulendijks te klein bleek om alle belang-
stellenden te bevatten. De oproeper ter vergadering en de
leider van dezen avond waren wellicht een en dezelfde persoon.

Lang en breed werd het plan besproken, niemand ont-
veinsde zich de moeilijkheden en bezwaren, daaraan ver-
bonden, ver liepen soms de meeningen uiteen, doch op één
punt waren alle aanwezigen het eens, nl. dat het voor
Heusden zeer wenschelijk was een eigen parochiekerk te
hebben. Dit eenmaal vastgesteld zijnde, werd een comité
van zes personen gekozen, die, als verlegenvoordigers van
geheel Heusden zouden optreden om de grootste moeilij-
kheden te overwinnen en de oprichting eener nieuwe paro-
chie voor te bereiden.

Het eerste werk van dit comité was het raadplegen van
den Herder der parochie, waaronder Heusden destijds res-
sorteerde, den HoogEerw. Heer Pastoor-Deken. Bij het
spoedig daarop gevolgde onderhoud deelde Z.H.E. de com-
missie mede dat de parochie Asten nog onder zware schulden
gebukt ging, zoodat Heusden slecht gemist kon worden.

Het comité, overtuigd dat van Asten geen medewerking te verwachten was, was nu wel genoodzaakt elders raad en steun te zoeken. Met dit doel wendde men zich tot een zeer welwillend Priester in de buurt; de verwachtingen van diens voorzichtige raadgevingen en wegwijzingen gekoesterd, werden verre overtroffen. Z. Eerw. was zich even goed als de commissie bewust van de moeilijkheden, welke overwonnen zouden moeten worden, maar indachtig het spreekwoord: „de aanhouder wint” bezieldde hij ons met nieuwen moed en lichtte ons volledig in op welke wijze wij het best konden slagen.

Nu het comité zich van deze hulp verzekerd zag, kan men denken dat het met nieuwen ijver aan het werk toog. Allereerst werd wederom eene algemeene vergadering bijeengeroepen, die weder druk bezocht werd. Hier werd door het comité de stand van zaken uiteengezet. Eene audiëntie bij Z. D. H. den Bisschop van 's-Bosch stond no. 1 op het programma, doch alvorens deze te kunnen aanvragen, moest eerst de zekerheid bestaan dat de parochianen bereid waren voor het onderhoud van hunnen Herder te zullen zorgen. Deze vraag werd door een gezamenlijke en volmondige toezegging bevestigend beantwoord, zoodat zelfs geen hoofdelijke stemming noodig was.

In de laatste dagen van December 1911 klopte de commissie aan bij Mgr. van de Ven z.g. en legde Z. D. H. onze plannen voor. Op de vraag van Mgr. hoe onze Herder er over dacht luidde het antwoord dat Z. H. Eerw. in principe er niet tegen was, maar ten opzichte zijner parochie moest hij er om financiële reden tegenop komen.

Onze Bisschop gaf te kennen wel iets voor het plan te voelen; als wij het met den Herder van Asten eens konden worden, mochten wij hopen wel te zullen slagen. Ons tweede en derde bezoek leverde bitter weinig resultaat op. Volgens ons gevoelen was onze Bisschop er in zijn hart wel voor, doch Asten zette zich krachtig tegen, zoodat wij besloten nogmaals met Astens Herder te confereeren en hem voor zijne parochie eene flinke schadevergoeding aan te bieden, behoudens goedkeuring van onzen Bisschop.

De HoogEerw. Heer Deken keurde dit aanbod niet goed of af, doch liet ons in het onzekere. Het comité ging alweer naar Den Bosch op audiëntie. Onze Bisschop verklaarde zich absoluut tegen het geven van eene vergoeding aan de parochie Asten met de opmerking: „Als eene dochter gaat trouwen moet deze niet eene vergoeding geven aan de moeder, maar wel omgekeerd. In dit geval

was bedoeld de moederkerk (te Asten). Na nog herhaalde malen op audiëntie te zijn geweest kwamen wij eindelijk zoover, dat onze Bisschop met ons plan begon in te stemmen, ons veel moed gaf en wij ten slotte in de meening verkeerden dat het pleit definitief gewonnen was. Dit was echter niet het geval; een definitieve toezegging heeft Mgr. v. d. Ven nooit gedaan.

Ten onzen nadeele kwam hierbij nog een kink in den kabel. De commissie, van gedachte zijnde dat Mgr. niet gaarne met eene kerk wilde beginnen, bracht op eene volgende audiëntie eene school ter sprake en bleek Z. D. H. er geen bezwaar tegen te hebben dat wij daarvoor gingen werken. Hieruit concludeerde het Comité dat Mgr. door stichting eener school het tot stand komen der kerk wilde bevorderen. Hiervan uitgaande werd een request opge- maakt en — door geheel Heusden onderteekend — aan den Gemeenteraad gezonden, met verzoek op Heusden eene school te stichten.

Hoe dit adres in den Raad ontvangen werd? Zeer partijdig. Een heftige discussie werd gevoerd, waarna het besluit genomen werd een brief te richten aan den Bisschop van 's-Bosch en den Deken van Asten om het oordeel dezer geestelijke autoriteiten te vragen.

Na zeventig maanden kwam de schoolkwestie van Heusden wederom in de Raadsvergadering in behandeling. Met hand en tand werd het verzoek door 5 leden bestreden, maar de meerderheid was er voor. In een voorgelezen schrijven van den Kerkvorst werd het stichten der school verdedigd en de hoop uitgedrukt dat de gemeente Asten het voorbeeld van Deurne zou volgen door een flinke subsidie te verleenen.

De Deken van Asten gaf als antwoord dat hij er niet voor was, doch hierin niet veel zeggingschap had.

Na eene nogmaals breedvoerige en heftige discussie werd door den Raad over het verzoek gestemd en hetzelfde met 6 tegen 5 stemmen ingewilligd.

Nu was men algemeen van meening dat de school op Heusden er spoedig zou staan. Misgerekend, het genomen besluit werd doodeenvoudig niet uitgevoerd. Wat de commissie ook deed of aandrang, alles hielp geen zier, noch schoolopzieners, nog Gedeputeerde Staten, niemand ter wereld was bij machte om van gemeentewege op Heusden een school te krijgen.

't Zou ons te ver voeren alles op te sommen wat er door de commissie gedaan is. Niemand dan zij kan zich een denkbeeld vormen van de moeilijkheden, welke over-

wonnen moesten worden. 't Is zeker niet meer dan de waarheid dat de commissie niet alleen haar plicht, maar zelfs veel meer gedaan heeft om het Raadsbesluit uitgevoerd te krijgen. Het scheen wel dat alles en iedereen ons tegenwerkte. Of het Comité er al op wees dat er zooveel kinderen dagelijks gemiddeld 3 kwartier heen en terug naar de school moesten loopen en dat er zulke uitgestrekte gronden op ontginning wachtten, welke zonder school of kerk niet te ontginnen waren, 't was alles te vergeefs. Heusden mag school nog kerk hebben, scheen het parool van dien tijd.

Het Comité verkeerde in een moeilijk parket; op de eerste plaats zag het hoe vurig en verlangend de bewoners van Heusden uitzagen naar school en kerk, op de tweede plaats wist men dat de Bisschop wellicht wachtte met het stichten eener parochie en kerk op Heusden totdat er eerst een school stond, op de derde plaats zag men niets dan den onwil van het Gemeentebestuur om die school te bouwen, zooals toch in den Raad met 6 tegen 5 stemmen besloten was. Ten einde raad werd opnieuw een adres aan den Gemeenteraad ingediend met verzoek het genomen besluit tot stichting eener school ofwel uit te voeren ofwel te vernietigen. Zooals te verwachten was geschiedde het laatste en werd het besluit vernietigd.

Wat nu aan te vangen? Na jaren lang van vergeefsche moeite, zorgen en kosten, na teleurstelling op teleurstelling te hebben ondervonden, was men nog geen enkelen stap verder gekomen. Goeden raad is gewoonlijk duur, maar hier vooral. Dat de commissie ten volle overtuigd was, nergens, van wie ook, hulp te kunnen verwachten, dat Heusden dus alleen en uitsluitend op zichzelf aangewezen was, maakte de zoo ernstige zaak bijna hopeloos, vooral nu er eene groote som gelds door Heusdens inwoners was bijeengebracht om — koste wat het wil — eene kerk op Heusden te krijgen. De commissie zag hare medebewoners als 't ware als drenkelingen onder water gaan en moest dit lijdelijk toezien, machteloos om hen te redden. Dat zij menigmaal tot diep in den nacht vergaderde zal wel niemand verwonderen.

Na alles en nog eens alles van alle kanten bezien en overwogen te hebben, bleef haar nog slechts één redmiddel over, nl. om zelf uit eigen macht en financiën eene school te bouwen. Het Comité begreep zeer wel, welke groote moeite en kosten hieraan verbonden waren, welke reusachtige verantwoordelijkheid het zich hiermede op den hals

haalde, doch onversaagd werd dit plan nu doorgezet. Natuurlijk was daarbij deskundige raad onmisbaar, want zonder deze was het ondenkbaar eene school te bouwen, vooral in dien tijd, toen bijna geheel Europa in brand stond en alles 400 à 500% duurder was dan voorheen.

Eene bron van inkomsten moest gezocht worden om tegemoet te komen aan de ontzaglijke kosten. De commissie wist hiervoor geen beter middel dan het oprichten eener coöperatie, waarvan de zuivere winst zou strekken voor de te bouwen school en later, wanneer dit niet meer noodig was, voor de kerk. Dit plan, rijpelijk overwogen en daarin door degelijke voorlichting en goeden raad gesterkt, werd aan de inwoners van Heusden in een nieuwe vergadering voorgesteld. Tevens werd machtiging verzocht om het geld, voor de kerk bijeen gebracht, te mogen gebruiken voor de stichting eener school.

Na rijpe overweging en zakelijke toelichting werd zoowel het een als het ander goedgekeurd en besloten zooals door het Comité voorgesteld, hetwelk alles in de statuten nader zou worden omschreven en vastgelegd.

Nu werd natuurlijk niet meer getalmd, de Commissie werkte vol ijver voort en reeds op 23 Febr. 1918 kon de coöperatie worden geopend in het huis van den Heer H. Meulendijks. Met lof mogen we getuigen van de eendrachtige samenwerking van alle Heusdenaren; ieder sleunde de coöperatie en zag in haar de hoop voor de toekomst, de brengster van kerk en school, welke met koortsachtig verlangen werden tegemoet gezien. Nu men eenmaal zoover was, kwam het andere dan ook al spoedig, want nog in hetzelfde jaar werden de fondamenteen gelegd voor de nieuwe school, welke reeds in het voorjaar van 1919 werd afgebouwd.

Op den 28en Augustus 1919 werd de nieuwe school plechtig ingewijd door den HoogEerw. Heer Th. Moussault, Pastoor der Parochie en Deken van het Dekenaat Asten. Geheel Heusden vierde feest en het mag met eere gezegd dat in den geheelen omtrek nog nooit zulk een welgeslaagd feest gevierd is. Men sprak er met bewondering over, niet alleen in Asten, maar zelfs ver daarbuiten; nooit had Heusden zooveel vreemdelingen op haren bodem gezien als op dien feestdag. Voorzeker zullen velen daaraan nog met genoegen terugdenken; geen enkele wanklank werd gehoord; zelfs het Gemeentebestuur betoonde zijne sympathie door eene som van f 300 als tegemoetkoming in de kosten van het feest beschikbaar te stellen.

Ziet hier de eerste vrucht van de Coöperatie, ontstaan

door het onvermoeide streven en de voortdurende zorg van het comité. Hoeveel kinderen hebben sedert dien gedenkwaardigen dag, in plaats van door weer en wind groote afstanden te moeten loopen, in onze school hun onderwijs genoten, wijsheid opgedaan op velerlei gebied zonder zich aan gevaren van ziekten en ongelukken te moeten blootstellen.

En bij deze vrucht alleen is het niet gebleven. Ook de vervulling onzer tweede hoop liet nu niet lang meer op zich wachten. Reeds in het najaar van 1920 gaf Mgr. Diepen toestemming tot oprichting eener nieuwe parochie op Heusden en belastte daarmee den ZeerEerw. Heer Arnold, die tegelijk tot Pastoor benoemd werd. Door zijne welwillende aanvaarding van deze opdracht redde Z.Eerw. ons geheel uit den nood (men vergeet dit nooit). Onder leiding van onzen hooggeachten nieuwen Herder en met krachtige hulp der inwoners kwam in 1921 ons fraai kerkgebouw tot stand. Op 26 Oct. 1921 werd de nieuwe tempel ingezegend en daags daarna droeg onze eigen Herder, de ZeerEerw. Heer Arnold er de eerste H. Mis in op. Nadat dit Misoffer aan den Schepper van het heelal was opgedragen, vierde Heusden een feest dat de kroon op het werk zette, een feest, dat niet alleen in uiterlijk vertoon, maar ook in het binnenste onzer harten weerklink vond. Een feest was het dat geheel Heusden bevredigde, omdat het hoogste doel van zijn wenschen en streven, het bezit van een eigen Godshuis, hiermede in volledige vervulling ging. De herinnering aan dit heugelijke feit zal tot in het verre nageslacht voortleven.

Dit was de tweede vrucht van de Coöperatie, van de instelling, die van stonde af aan is bestreden geworden, zeker omdat zij zulke grootsche werken heeft tot stand gebracht. Wij zouden U willen vragen: Is zij niet de oorsprong van al wat Heusden in het laatste tiental jaren verkregen heeft. Bedenk eens, als Heusden geen parochie was, hoe zou het dan staan met de verlichting onzer straten en hulzen, om van kunstwegen maar te zwijgen. Wie heeft Heusden één gemaakt en lang één gehouden?

Is het thans duidelijk waarom onze Coöperatie tot stand kwam en wat zij gepresteerd heeft? Wat zij nog kan presteeren is voorloopig nog een gesloten boek, dit ligt niet alleen in de nabije, doch nog meer in de verre toekomst.

Helaas worden den laatste tijd pogingen in het werk gesteld om de Coöperatie, deze weldoenster van Heusden, af te breken, haar bestaan en werkkring in discrediet te brengen, ja zelfs deze instelling zoo mogelijk met wortel

en tak uit te roelen. Het treurigste van die tegenwerking is dat deze geschiedt onder de vlag van eene op zichzelf nuttige instelling, nl. van den Boerenbond, waartegen toch zeker niemand onzer iets heeft en die toch gewis boven zulke verdachtmakingen verheven moest zijn. Maar, bewust van wat hier achter schuilde, waakte de Coöperatie voor haren ondergang. Weliswaar werd meermalen geconfereerd met hen die onzen handel in landbouwartikelen en onze pakhuisen liefst zagen verdwijnen, wij hebben concessies gedaan en „de kerk in het midden willen stellen” om de eenheid van Heusden te behouden, maar neen, onze tegenstanders wilden daarvan niet hooren.

Ons werd slechts de keuze gelaten onze gebouwen aan de Coöp. Handelsvereniging te verhuren (voor hoe lang?) en haar heer en meester te maken, niet alleen van onzen handel, maar ook van onze graan- en kunstmestpakhuisen, bovendien ons een bediende te laten opdringen naar haar wensch, in één woord alles prijs te geven wat wij met zooveel zorg hadden opgebouwd, zonder ons daarvoor iets in de plaats te bieden dan alleen een pakhuisuur.

Het Bestuur kon en mocht hierop niet ingaan. 't Kon dit niet, omdat volgens onze statuten de Coöperatie handel drijft voor eigen rekening, 't mocht dit niet omdat juist aan haar de opkomst van Heusden te danken was. Van den kant der Handelsvereniging werd wel het argument opgeworpen dat de winkel dan meer winst zou opleveren, omdat dan allen hunne behoeftigheden daar zouden koopen, doch 't Bestuur oordeelde anders, wetende dat men van beloften en stofregen vaak niets dan teleurstelling te verwachten heeft. Het meende beter te zijn met één vogel in de hand, dan met tien in de lucht.

Zooals gezegd, wij hadden een middenweg willen kiezen en deden daartoe het volgende voorstel: Om de Coöp. Handelsvereniging te Veghel tegemoet te komen wilde de Coöperatie zooveel als de *leden* en *derden* dit verlangden van de C. H. V.-artikelen koopen en in haar pakhuis voor iedereen beschikbaar stellen (uitsluitend kunstmest en veevoeder) mits daarvoor een behoorlijke winst gegarandeerd werd. Iedereen bleef dus vrij te koopen van wie hij wilde. Was de C. H. V. op dit voorstel ingegaan, dan hadden de Heusdensche boeren zelf uit te maken wie de beste waren aan concurrerendste prijzen leverde. Viel dit oordeel uit ten gunste van de C. H. V., dan was zij binnen twee jaar souverain. Volgens 't Bestuur een voorstel om van te watertanden. Maar neen, de C. H. V. durfde of wilde de

proef niet op de som zetten, ons voorstel kon bij haar geen genade vinden. Zelfs al hadden wij alles van de C. H. V. willen betrekken, deed zij dit niet, volgens haren zegsman. Er bleef ons niets te doen over dan geheel onzen handel in landbouwartikelen met de daarvoor bestemde gebouwen aan haar af te staan en onze zeggingschap geheel prijs te geven, kortom zij moest daarin geheel heer en meester worden. 't Spreekt vanzelf dat de boeman van een nieuw pakhuis C. H. V. er achter werd gezet.

Deze onaangename, ja hatelijke kwestie was het resultaat van de oprichting eener afdeeling van den Boerenbond op Heusden, welke feitelijk reeds had plaats gehad vooraleer de meeste menschen er kennis van droegen. De gevolgen waren, zooals wij gezien hebben, treurig. Wat het pakhuis betreft, hierover gingen reeds praatjes voordat de afdeeling van den Boerenbond er was.

Ons Bestuur, begrijpende wat in de bedoeling lag opgesloten en de toekomst vooruit ziende, heeft al het mogelijke gedaan om de oprichting van een pakhuis te voorkomen, maar alles zonder ééntig resultaat.

Wat nu de werkelijke reden geweest is van al deze onaangename gebeurtenissen kunnen wij gerust ter beoordeling aan de lezers overlaten; alleen willen wij er op wijzen dat hierin eene waarschuwing ligt opgesloten om op zijne hoede te zijn, ten einde niet in *meerdere* aanlegenheden overrompeld te worden. Dat na het eene offensief het andere volgt, hiervan is het duidelijk bewijs meermalen geleverd. De bedreiging dat een pakhuis van de C. H. V. te wachten was indien wij niet den geheelen handel in landbouwartikelen met pakhuis afgaven, is reeds zoover uitgevoerd dat men reeds bezig is een pakhuis te bouwen, zoodat straks een tweede pakhuis op Heusden zal geopend worden, om aldus onze Coöperatie den nekslag te bezorgen. Of dit het belang van Heusden zal bevorderen moet de toekomst leeren; te vreezen is dat het tegenovergestelde het geval zal zijn. Het gevolg van deze oprichting zal zijn het ontstaan van twee partijen. De eene partij zal de Coöperatie trouw blijven, omdat men daar al 11 jaar lang goed behandeld is tot tevredenheid der koopers. Ook zal deze groep zich afvragen aan wie zij het meest te danken heeft, aan Veghel of aan de eigen vereeniging, die men zelf heeft helpen oprichten.

De tweede groep zal Veghel aanhangen. Of men daar beter is of niet doet niets ter zake, de Coöperatie moet er onder, koste wat het wil. Dit is lastbaar, want de Coöp.

Handelsvereniging *Veghel* zal domineeren: Heeft men onze Coöperatie onder den knie, dan zal er o.i. nog wel *meer* volgen, want men loert op??? Ja, het kan zelfs zoover komen dat Heusden alles verliest wat het liefheeft, zelfs datgene wat het bijna een halve eeuw bezeten heeft en waarvoor met hart en ziel gestreden is. (Dit laatste ter waarschuwing voor de toekomst).

Wellicht zal menigeen zich afvragen: Waar ben ik het beste? Bij de meesten zal het antwoord afhangen van de gezindheid des vragers zelf. In de meeste gevallen zal het antwoord luiden: Op die plaats waarvoor ik de meeste genegenheid gevoel. Onzes inziens is dit antwoord niet juist. Wij voor ons meenen dat men daar het beste is waar men zeker veel goed behandeld te worden en waar men waar krijgt voor de volle waarde die men besteden wil of kan, waar men derhalve overtuigd is niet bedrogen te worden. Of men zijn elgen Coöperatie kan vertrouwen zal de ondervinding van elf jaren wel geleerd hebben. Stellen wij deze twee vragen: 1e zijn allen, die de Coöp. hun vertrouwen schonken, tevreden over hetgeen zij ontvingen? 2e zijn allen, die bij haar kochten, overtuigd dat de kwaliteit der goederen, welke de Coöperatie leverde, voldeed aan de bedongen prijzen? Deze vragen kunnen door de leden beantwoord worden. De Coöperatie mag er slechts op wijzen dat zij in haar elfjarig bestaan een omzet heeft bereikt van bijna f 800.000,— of per lid en per jaar gemiddeld bijna f 1000,—. Was in het eerste jaar van haar bestaan de omzet reeds f 38000,—, het tweede jaar klom hij reeds tot f 48000,—; verder bleef de stijging voortdurend aanhouden, zoodat het elfde jaar wellicht de f 80.000 zal halen.

Dat de waren van den C. H. V. beter zijn dan die van elders, zooals hare talrijke propagandisten beweren, wie zal dit gelooven? Iedereen weet toch dat de goederen, die wij koopen, evengoed als die van de C. H. V. over zee moeten komen en met dezelfde schepen vervoerd worden. Zulk een zeeboot brengt gemakkelijk 15 à 20 duizend ton of 1500 à 2000 wagens goederen mee. Zulk een reuzenvoorraad kan niemand koopen, dus koopen daarvan verschillende handelshuizen en hierin staat de C. H. V. niets bij onze Coöperatie voor.

Dat er na den koop in Rotterdam of Amsterdam geknoeid kan worden is zeker, doch dit kunnen alle koopers, dus ook de C. H. V. en onze Coöperatie. Niemand heeft echter het recht ons of anderen onbetrouwbaar te noemen, zoolang het bewijs van bedrog niet geleverd is.

Dat onze Coöperatie betrouwbaar is heeft zij voldoende bewezen. Het Bestuur, de leden en zelfs alle inwoners van Heusden, benevens zeer velen van Asten weten zeer goed dat onze Coöperatie steeds vertrouwde artikelen levert volgens prijsnoteering. Het geheele verleden geeft daarvan de bewijzen. Hier mogen veilig de volgende vragen gesteld worden: Wie teelt de beste vruchten, zij die kunstmest koopen van de Handelsvereniging Veghel of die het betrekken van onze Coöperatie? Wie mest de beste varkens, zij die mais voeren van de C. H. V. of van onze vereniging? Ten slotte: Wie levert de meeste melk en eieren? Wij vermoeden dat iedereen het antwoord op deze vragen zal schuldig blijven.

Als het bovenstaande waar is waarom plaatst dan de Handelsvereniging een tweede pakhuis op Heusden? Als het niet waar is hoe komt het dan dat onze Coöperatie in 11 jaar tijd haar omzet meer dan verdubbeld heeft?

Een en ander nauwkeurig overwegende, zal wel niemand durven beweren dat het hier de bedoeling is Heusden door betere leverantiën te bevoordeelen. Het doel is dan ook enkel en alleen de Coöperatie op te ruimen, het heft zelf in handen te krijgen en langzamerhand Heusden *alles* afhandig te maken.

Een tweede overweging, die wel degelijk in acht moet worden genomen, is de vraag: Waar ben ik het veiligst en wie is het meest mijnsteunwaard? Het spreekt vanzelf dat ieder voor zichzelf deze vraag moet beantwoorden. De Coöperatie kan in deze slechts een gereserveerd advies geven.

Het advies op het eerste gedeelte der vraag kan kort zijn. Er bestaat geen enkele reden om de vereniging, bestuurd door personen die dagelijks met leden en inwoners in aanraking moeten komen, minder betrouwbaar zou zijn dan eene vereniging bestuurd door vreemden. Met onze prijzen behoeven wij niettegenstaande onze hogere vrachtkosten, niet onder te doen.

Wat het tweede gedeelte der vraag betreft, wie het meest nu steun waard is, hierop is slechts één antwoord te geven. Steunt men de C. H. V., dan zal Veghel de meeste winst inpalmen en steunen we daarmee hen, die wij niet eens kennen. Steunen wij integendeel onze eigen Coöperatie, dan blijft de winst op Heusden en kan er jaarlijks een aardig sommetje overschieten voor onze kerk. Hoeveel is reeds daaraan besteed, hoeveel is niet bijgedragen in de kosten van oprichting en instandhouding der school en hoeveel heeft zij niet ten koste gelegd bij fees-

telijkheden? Inderdaad stond zij bij alles vooraan. Bovendien wat kan zij nog presteeren in de toekomst? Of is er ooit eene vereeniging geweest die op elk gebied meer voor Heusden heeft tot stand gebracht? Blijft men onze Coöp. steunen als voorheen, dan zal Heusden niet alleen een parochie blijven, doch zich uitbreiden en eene parochie worden, waarop de inwoners trotsch kunnen zijn en waar de bronnen van inkomsten rijkelijk zullen blijven vloeien. *Steunt men de Coöperatie niet* dan zal zij van Heusden verdwijnen en wellicht met haar nog meer, dat men later zal betreuren, want: Als de vos de passie preekt, boer pas op uw ganzen.

Waarde leden en begunstigers, ziet hier in 't kort uiteengezet waarom en hoe onze Coöperatie tot stand kwam en welk gevaar haar thans bedreigt. Het Bestuur heeft gemeend U dit onder de oogen te moeten brengen op een moment, dat men haar, die men met recht de grootste weldoenster van Heusden mag noemen, het bijl aan den wortel zet. 't Is niet om wille van het Bestuur (men vergele dit niet) neen, 't is om wille van Heusden in het algemeen. Velen zien dezen aanval als een onschuldig gedoe aan, maar beseffen niet welke gevolgen hieruit kunnen voortvloeien.

't Is daarom dat het Bestuur der Coöperatie zijn waarschuwend stem laat hooren, opdat men op zijne hoede zij *vóór het te laat is*. Heusden is inderdaad in een kort tijdsbestek met reuzenschreden vooruit gegaan, maar als hare Coöperatie van het tooneel moet verdwijnen, dan zal het hterbij niet blijven. Het kan dan wel gebeuren dat Heusden weer al datgene zou verliezen wat het lief is en waarvoor het zoo menig offer heeft gebracht.

Wij eindigen met de woorden, die Onze Lieve Heer zelf gesproken heeft: Alle Rijk, dat in zichzelf verdeeld is, zal te niet gaan.

Slotwoord der Coöperatie

aan hare Leden en Begunstigers.

Zij wil hare leden en begunstigers inderdaad naar recht en billijkheid blijven behandelen. Zij kan en zal hare afnemers goede artikelen leveren aan zoodanig billijke prijzen als niet recht van haar kan verlangd worden. Die prijzen zullen hierop gebaseerd worden, dat de winst slechts strekken zal tot dekking der geringe bedrijfskosten, een weinig afschrijving en een kleine bijdrage voor de kerk. In één woord gezegd, al hare afnemers kunnen alle gewenschte artikelen blijven ontvangen met het volste vertrouwen, dat zij geen hogere prijzen betalen dan waarvoor dergelijke goede kwaliteit leverbaar is.

Wat de toekomst voor de Coöperatie brengen zal, is ons allen nog onbekend, doch dit is zeker: als wij haar blijven steunen als voorheen, dan mag de toekomst worden tegemoet gezien in het volste vertrouwen dat de Coöperatie intact zal blijven tot welzijn en voordeel van Heusden. Welgert gij haar uwen steun, dan zal de concurrentie verminderen, misschien zelfs geheel verdwijnen tot ons aller nadeel, want dan zal een en dezelfde Handelsvereniging alles toch zich trekken en zoo de macht en winst grootendeels zoo niet geheel in handen krijgen. Dat met zulk een toestand veel of zelfs iets gewonnen zou zijn is ongetwijfeld onderhevig.

Geachte leden en begunstigers, het Bestuur en onze hooggeachte Herder vertrouwen dat Heusden niet die slichting in steek zal laten, waaraan het zooveel te danken heeft, maar integendeel zijn oude traditie getrouw zal blijven. Dit zal Heusden niet alleen strekken tot eer en roem, maar levens tot voordeel en welzijn. Bedenkt allen:

EENDRACHT MAAKT MACHT!